

Datum vergadering gemeenteraad	Voorstelnummer
15 december 2020	D.072009 Z.025202

Voorstel ingebracht door K. van den Beemt
Portefeuillehouder Pieter Neven
Begrotingsprogramma en
taakveld

Onderwerp Zon en wind beleidsplan 2020

Voorgesteld besluit

In te stemmen met:

- 1: De grootschalige ontwikkelingen te concentreren aan de zuidrand van onze gemeente met de zoekgebieden A15 en Energiepark Medel. De plaatsing in deze zoekgebieden te maximeren tot de hoogte van de RES 1.0 opgave (met een marge van +10%).
- 2: Lokale en innovatieve initiatieven voor zonne-energie tot maximaal 25 hectares buiten de zoekgebieden mogelijk te maken.
- 3: Dat het college de volgende beleidskaders uitwerkt en in een beleidsregel vaststelt:
 - A. De verplichting om grotere dakoppervlakten bij nieuwbouw direct te voorzien van zonnepanelen.
 - B. Het versoepelen van vergunningsverlening voor het plaatsen van zonnepanelen op/bij monumenten en beschermde dorps- en stadsgezichten.
 - C. Het mogelijk maken van lokale initiatieven buiten de zoekgebieden.
 - D. Het plaatsen van panelen in de tuin of op het erf.
 - E. Een pilot voor (passende) windmolens bij bedrijven.
 - F. Een pilot voor innovatieve (passende) windmolens bij woonhuizen.
 - G. Het ruimtelijk inpassen van zonnevelden..
- 4: Dat het college de volgende beleidskaders uitwerkt in een raadsvoorstel:
 - A. Een stimuleringsbeleid voor zon op dak "eigen woningen".
 - B. Financiële stimuleringsmaatregelen als een duurzaamheidsfonds en/of een revolving fund duurzaamheid.

Samenvatting van het voorstel

Dit beleidskader wil de ontwikkeling van de opwek van zon- en windenergie mogelijk maken en zo de Burense ambities voor duurzame energie realiseren. Dit is afgestemd met de regionale ontwikkelingen voor de Regionale Energiestrategie (RES) en maakt tegelijkertijd lokale en innovatieve ontwikkelingen mogelijk.

Naast de Burense visie op de ontwikkelingen van zon- en windenergie, is deze notitie ook de Burense inbreng voor de regionale afstemming voor de RES 1.0. Die moet vóór 1 juni 2021 regionaal vastgesteld worden met betrekking tot de ambitie tot 2030 van Rivierenland voor het opwekken van zon- en windenergie. Het gaat dan regionaal om de vaststelling van de zoekgebieden en de aantallen windmolens en zonnevelden. Dan weten we ook hoeveel zon- en windenergie Buren tot 2030 wil realiseren.

Belangrijk voor de Burense invulling is dat bij de ontwikkeling van deze nota naar voren kwam dat het in Buren belangrijk gevonden wordt dat:

De kwaliteiten van het Burense landschap zoveel mogelijk behouden worden.

De plaatsing van windmolens en zonnepalen moet dan ook doordacht gebeuren en er moet rekening worden gehouden met de diverse functies en waarden van landschap, natuur en cultuurhistorie. Deze beleidsnota geeft de kaders aan om daar zoveel mogelijk gepast mee om te gaan. Dit enerzijds door de grootschalige ontwikkelingen te concentreren aan de zuidrand van onze gemeente en dan vooral in de gebieden langs de A15 en rond Medel. Die komen overeen met twee van de drie regionale denkrichtingen. En anderzijds door criteria te stellen voor beperkte en gepaste kleinschalige ontwikkelingen in het 'verdere gebied'.

Deze nota biedt ook ruimte aan meer kleinschalige lokale en innovatieve initiatieven. Het gaat dan bijvoorbeeld om een pilotproject voor de plaatsing van kleine windmolens op bedrijventerreinen of om zonnepanelen in de tuin of op het erf. Dergelijke mogelijkheden gaan we de komende jaren in de praktijk onderzoeken. Daarnaast worden voorstellen uitgewerkt om bijvoorbeeld:

- Zon op dak van bedrijven of op woonhuizen te ontwikkelen en te stimuleren.
- Enkele kleine zonnenvelden bij kernen te ontwikkelen als het een lokaal innovatief initiatief is.
- Vergunningsverlening voor monumenten en beschermde dorps- en stadsgezichten te vereenvoudigen.

Op deze manier bieden we ruimte voor grootschalige en regionaal afgestemde ontwikkelingen, en is er ruimte voor lokale initiatieven en innovaties. Om te beginnen op wat beperkte schaal, om die na de evaluatie verder de ruimte te geven.

Op deze wijze wordt er ruimte geboden aan de ontwikkeling van duurzame energie en wordt het landelijke karakter van het verdere gebied ten noorden van de A15 zoveel mogelijk behouden.

HOOFDLIJNEN

1. Wat is de aanleiding van dit voorstel en wat is het (wettelijk) beleidskader?

Op 19 mei 2020 stelde de gemeenteraad van Buren de klimaatvisie vast. Hiermee formuleerde de raad zijn visie op het duurzaamheids- en klimaatbeleid. In deze visie staat dat dit jaar de beleidskaders voor het zon- en windbeleid vastgesteld worden. Met deze beleidsnota zon en wind komen we daaraan tegemoet. Dit doen we in afstemming met de Regionale Energiestrategie (RES) en de zogenaamde denkrichtingen uit de RES. Het gaat dan om de grootschalige ontwikkelingen van zon en wind, afgestemd in regionaal verband. Deze nota geeft daarnaast ook ruimte aan kleinschaligere ontwikkelingen. Dit om ook lokaal gedragen en innovatieve ontwikkelingen door en voor inwoners, collectieven of bedrijven mogelijk te maken.

Dit pakken we op met respect voor het karakter van onze gemeente. Uiteraard worden keuzes en afwegingen gevraagd, maar op deze wijze worden de functies, de natuurlijke, landelijke en historische waarden in het gebied zoveel mogelijk behouden.

Voor de ontwikkeling van de denkrichtingen in de RES heeft het bureau Feddes/Olthof landschapsarchitecten een analyse gemaakt van de gemeente en de regio er omheen. Daarbij is gekeken naar de sociaalgeografische, cultuurhistorische en natuurwaarden in het gebied. Bij de inwonersbijeenkomsten is deze analyse met de denkrichtingen gepresenteerd. Deze vormde de basis voor de discussie tijdens die bijeenkomsten over de mogelijke 'zoekgebieden' voor de zonnenvelden en windmolens.

De beleidsnota is feitelijk niet alleen de Burense visie voor de ontwikkeling van zon- en windenergie, het geeft ook voor de grootschalige projecten de Burense inbreng in de regionale afstemming voor RES 1.0. Die moet voor 1 juni 2021 regionaal vastgesteld worden en geeft de ambitie van Rivierenland voor het opwekken van zon- en windenergie tot 2030. Het gaat dan concreet om de vaststelling van de zoekgebieden (waar) en de aantallen windmolens en ha zonnenvelden (hoeveel), op basis van de energiemix. De RES 1.0 geeft in het verlengde van deze regionale ambitie ook de bijdrage die daaraan van de gemeente Buren gevraagd wordt. Dat regionale voorstel wordt naar verwachting medio mei aan de gemeenteraad van Buren voorgelegd. Feitelijk weten we als gemeente Buren dan pas hoeveel zon- en windenergie we tot 2030 willen realiseren.

2. Wat is het beoogde effect; wat willen we bereiken? En waarom op deze manier?

Dit beleidskader heeft als doel de ontwikkeling van de opwek van zonne- en windenergie op een gerichte en door inwoners gedragen manier mogelijk te maken en zo de Burensse ambities voor duurzame energie in 2030 te realiseren. Dat afgestemd met de regionale ontwikkelingen voor RES 1.0, maar ook door lokale en innovatieve ontwikkelingen ruimte te bieden.

De Voorstellen

Wat betreft de zoekgebieden voor grootschalige ontwikkelingen zon en wind stellen we voor:

- Een voorkeur uit te spreken voor de situering van windmolens en zonnevelden in een zone langs de A15 en bij Medel. En de plaatsing in deze zoekgebieden te maximaliseren tot de hoogte van de RES1.0 opgave (met een marge van 10% naar boven).
- Ruimte voor 25 ha in het 'verdere gebied' voor meerdere lokale en innovatieve initiatieven voor zon (met een marge van 10% naar boven).

Om ook ruimte te bieden aan de vaak kleinschalige initiatieven van inwoners of bedrijven geeft deze nota een reeks mogelijkheden om die te faciliteren. Het gaat ook om ruimte bieden aan ontwikkelingen als: de plaatsing van windmolens op bedrijventerreinen, een aantal zonnepanelen in de tuin, of de koppeling van een lokaal zonneveld met een innovatief karakter.

Om dat mogelijk te maken, stellen we voor dat het college in 2021 en 2022 de volgende zaken in beleidsregels of pilotvoorstellen uitwerkt en vaststelt:

Zon op dak:

- In 2021 legt het college vast dat het bij de grotere dakoppervlakken van nieuwbouw verplicht is daken direct te voorzien van zonnepanelen.
- In 2022 stelt het college na onderzoek van wenselijkheid en mogelijkheden een Burens stimuleringsbeleid vast voor zon op dak voor 'eigen' woningen.
- In 2022 onderzoekt het college de mogelijkheden van versoepeling van de vergunningsverlening voor zonnepanelen op/bij monumenten en beschermde dorps- en stadsgezichten en stelt op basis daarvan zo mogelijk een beleidsregel vast.

Zon in het veld:

- In 2021 stelt het college een beleidsregel vast voor lokale initiatieven buiten de zoekgebieden tot in totaal maximaal 25 ha (met een marge van 10% naar boven) en een evaluatie op de ruimtelijke effecten van die ontwikkelingen.
- In 2021 stelt het college een beleidsregel vast voor het plaatsen van zonnepanelen in de tuin of op het erf met een evaluatie moment.
- In 2021 stelt het college een beleidsregel vast over de ruimtelijke inpassing van zonnevelden in het veld met een evaluatie moment.

Wind:

- In 2021 stelt het college een pilot vast voor een aantal (4 tot 6) kleinere windmolens bij bedrijven op bedrijventerreinen en in het buitengebied met een evaluatie op de ruimtelijke en omgevingseffecten.
- In 2021 stelt het college een pilot vast voor een aantal (4 tot 6) innovatieve windmolens op/bij woningen met een evaluatie op de ruimtelijke en omgevingseffecten.
- In 2021 onderzoekt het college de mogelijkheden welke financiële stimuleringsmaatregelen wenselijke/mogelijk zijn en stelt die op basis daarvan vast. Het gaat dan om:
 - o Een duurzaamheidsfonds
 - o Een revolving fund duurzaamheid

De Aanpak

Hierbij gaan we uit van een faciliterende en op onderdelen stimulerende rol voor de gemeente. Als gemeente staan we open voor nieuwe plannen en projecten en willen waar mogelijk meewerken om belemmeringen voor de realisatie hiervan weg te nemen. Daarbij willen we planologisch meedenken en vanuit het gemeentelijke projectmanagement voor grotere projecten een lokaal coördinerende rol oppakken. Verder zijn in de nota voor de projecten ook realisatievoorwaarden gegeven.

Als gemeente zullen we op eigen initiatief geen projecten ontwikkelen, vergaand initiëren of financieel deelnemen. In voorkomende gevallen is het wel denkbaar dat verkennend onderzoek wordt gedaan, maar het initiatief tot realisatie ligt elders; bijvoorbeeld een samenwerkingsverband of externe partij.

Voor de volledigheid: Zon op grote daken is een belangrijke ontwikkelingsmogelijkheid. Vanuit de RES Rivierenland wordt een onderzoek opgestart om dit voor de grotere daken in beeld te brengen. Zo krijgen we inzicht in de werkelijke realisatie mogelijkheden van zon op dak. Als de mogelijkheden van zon op grote daken in beeld zijn, kunnen deze nu, of zeker bij RES 2.0, gerealiseerd worden.

Bij de projecten hanteren we een aantal uitgangspunten. De vastgestelde klimaatvisie voor het duurzaamheidsbeleid geeft aan:

- Iedereen doet mee!
- Er is sprake van 50% lokale betrokkenheid in de vorm van lokaal rendement
- De gemeente is een actieve deelnemer en geeft het goede voorbeeld

De argumenten voor deze aanpak zijn:

1 Realisatie van lokale, regionale en landelijke ambities

De ontwikkeling van zon- en windenergie in Buren ligt in het verlengde van het Klimaatakkoord, het Gelders Energie Akkoord en de Regionale Energiestrategie. In de klimaatvisie van Buren zijn ook energieambities opgenomen. Om al die ambities te realiseren is lokale productie van duurzame energie noodzakelijk.

2 Ruimte voor lokale initiatieven en inwoners

De nota zet niet alleen in op de grote ontwikkelingen maar ook op lokale initiatieven van inwoners of collectieven buiten de zoekgebieden. Verder komen er mogelijk stimuleringsinstrumenten, zoals de duurzaamheidslening, die het voor inwoners makkelijker kunnen maken om zelf zonne- en mogelijk ook windenergie te realiseren.

3 Een gepaste inpassing

Zonnevelden en windmolens hebben impact op de omgeving en op het landschap. Deze beleidsnota geeft de kaders om respectvol met het landschap om te gaan. Enerzijds door de grootschalige ontwikkelingen te concentreren aan de zuidrand van onze gemeente, anderzijds door criteria te stellen voor een beperkte en gepaste plaatsing van zonnepanelen en een aantal andere ontwikkelingen in het verdere gebied.

Verder wordt de ontwikkeling van de zonnevelden voor de periode tot 2030 gemaximeerd om zo een geleidelijke ontwikkeling te realiseren. De kleinschalige ontwikkelingen worden om die reden als pilots gemaximeerd. Zo is er een basis voor een 'evaluatie' van de ontwikkelingen en eventueel een bijstelling. Ook een aantal van de kleinschalige ontwikkelingen worden om die reden in gemaximeerd.

4 Verdere meerwaarde

Voor het realiseren van projecten is draagvlak een absolute voorwaarde. Van initiatiefnemers wordt hier ook een actieve inzet gevraagd en als gemeente zullen we daarop toe zien. Het gaat dan om communicatie en informatie. Het gaat ook om de vraag of de ontwikkelingen ten goede komen aan inwoners of via lokaal rendement een verdere meerwaarde heeft. Dan is te denken aan vergoedingen voor omwonenden en grondeigenaren, een duurzaamheidsfonds en lokaal eigendom bij inwoners of een lokale coöperatie.

Op deze manier bieden we enerzijds ruimte aan grootschalige en regionaal afgestemde ontwikkelingen, en is er anderzijds ruimte voor lokale initiatieven en innovaties. We beginnen op wat kleine schaal om die na evaluatie verder de ruimte te geven. Dat doen we met respect voor het karakter van onze gemeente door het gebied buiten de zoekrichtingen landelijk en open te houden.

3. Wat zijn de nadelen en/of mogelijke risico's als de raad het voorstel overneemt?

1.1 Draagvlak

Deze beleidsnota biedt een basis voor een afweging tussen een duurzame ontwikkeling en het behoud van het landelijke karakter van Buren. Dit vanuit de gedachte dat we ruimte geven aan de grootschalige regionaal afgestemde ontwikkelingen en er ruimte is voor lokale initiatieven en innovaties. Ook is het streven het verdere gebied zo veel mogelijk landelijk en open houden. De nota biedt ook mogelijkheden om via lokale participatie en lokaal rendement draagvlak te realiseren. Maar de impact van deze ontwikkelingen blijft groot. Uiteindelijk zullen afwegingen en

keuzes gemaakt worden die niet op ieders instemming kunnen rekenen als het om concrete projecten gaat. Waar mogelijk wordt rekening met eventuele bezwaren gehouden, maar de ervaring leert dat het kan gaan om langdurige juridische procedures.

1.2 De energiemix

Er kan niet enkel ingezet worden op zon- of enkel op windenergie. Deze vormen vullen elkaar namelijk vergaand aan in beschikbaarheid wat betreft dag-nacht en winderig-windstil. Het gaat om de mix van beiden

Overigens wordt ook gekeken naar mogelijkheden van andere energiebronnen als warmtekracht. Als hierover na onderzoek meer bekend is, wordt dat meegenomen in de volgende RES 2.0.

1.3 De kwalitatieve invulling en de zoekgebieden

Het gaat in deze nota in essentie om de ruimtelijke aspecten voor het Burense zon- en windbeleid, zeker waar het de grootschalige projecten betreft. Het is nu namelijk niet zinvol om in deze nota aantallen vast te stellen omdat die nog in het traject van de ontwikkeling van RES 1.0 afgestemd en vastgesteld moeten worden. Dat als regionale ambitie van Rivierenland voor het opwekken van zon- en windenergie. Dat regionale voorstel wordt naar verwachting medio mei aan de gemeenteraad voorgelegd en dan weten we pas hoeveel zon- en windenergie Buren tot 2030 wil realiseren.

Nu is het doel van dit voorstel de grootschalige ontwikkelingen te concentreren aan de zuidrand van onze gemeente. Mocht echter onverhoopt blijken dat de mogelijkheden hier te beperkt zijn voor de Burense RES1.0 opgave, dan zal mogelijk alsnog het verdere gebied in beeld komen.

1.4 De zon- en windladder

Deze ladders suggereren wellicht een stapsgewijze ontwikkeling. Ze geven echter alleen de ruimtelijke impact weer van de verschillende ontwikkelingsmogelijkheden en zijn dus niet volgordeijk. Als we echter het voorgestelde beleid beschouwen dan zien we dat Buren inzet op de onderste treden en de oeverwallen en komgebieden buiten de twee voorkeurszoekgebieden wil ontzien.

4. Wat betekent het als de raad dit voorstel *niet* overneemt?

Als de raad dit voorstel niet overneemt wordt de ontwikkeling van zon- en windenergie in Buren vertraagd tot het moment dat een ander beleidskader door de raad vastgesteld wordt. Ook doet Buren dan geen uitspraak over de zoekgebieden als inbreng voor de ontwikkeling van de RES1.0.

5. Is het een begrotingswijziging?

Dit voorstel vraagt geen begrotingswijziging.

TOELICHTING EN UITVOERING

6. Beleidskader

De ontwikkeling van zon- en windenergie in Buren liggen in het verlengde van het Klimaatakkoord, het Gelders Energie Akkoord en de Regionale Energiestrategie. In de klimaatvisie van Buren zijn ook energie-ambities opgenomen.

De ambitie van de gemeente Buren is gericht op een duurzaam Buren zonder fossiele brandstoffen in 2050. Een gemeente die klimaatveranderingen op kan vangen en een circulaire economie heeft. De klimaatvisie heeft daarbij als ambitie de uitstoot van CO₂ in 2030 met 55% terug te brengen (t.o.v. 1990). Het opwekken en gebruik van duurzame energie draagt bij aan het beperken van die uitstoot.

7. Effectmeting, planning en evaluatie

Los van de doelstellingen voor 2050 in Klimaatakkoord, het GEA voor 2050 en de klimaatvisie van Buren gaat het hier meer concreet om:

Zon op dak:

- In 2021 vastleggen dat het bij de grotere dakoppervlakten van nieuwbouw verplicht wordt daken direct te voorzien van zonnepanelen.
- In 2022 zal het college de wenselijkheid en mogelijkheden nagaan van een eigen stimuleringsbeleid voor zon op dak voor eigen woningen en stelt die dan in een beleidsregel vast.

Zon in het veld:

- In 2021 zal het college een beleidsregel vaststellen voor lokale initiatieven buiten de zoekgebieden.
- In 2021 zal het college een beleidsregel vaststellen voor panelen in de tuin of op het erf.

Wind:

- In 2021 zal het college een pilot vaststellen voor windmolens bij bedrijven.
- In 2021 zal het college een pilot vaststellen voor innovatieve windmolens bij woonhuizen.
- In 2021 zal het college een beleidsregel inpassing zonnevelden vast stellen.

In 2021 wordt door het college gekeken of financiële stimuleringsmaatregelen wenselijk/mogelijk en stelt die dan in een beleidsregel vast.

Verder moet vóór 1 juni 2021 regionaal de RES 1.0 vastgesteld worden met de ambitie van Rivierenland voor het opwekken van zon- en windenergie.

8. Financiën

Er zijn op dit moment geen gemeentelijke bijdragen of subsidiemogelijkheden, wel wordt gewerkt aan een duurzaamheidslening. Dit beleidskader spreekt wel over bijvoorbeeld een stimuleringsregeling voor “zon op dak” of “een revolving fund duurzaamheid”. Voor deze voorstellen, geldt dat bij de uitwerking de eventuele financiering aangegeven wordt.

Verder vragen de projecten en initiatieven inzet van medewerkers van onze organisatie en de ODR als het gaat om het verwerken van aanvraag- en projectbegeleiding. Normaliter wordt dat deel verrekend met de leges of anterieure overeenkomsten. Eigen inzet in de projecten is, anders dan beleidsontwikkeling, tot op heden niet voorzien.

Voor de volledigheid zal Buren niet risicodragend aan projecten deelnemen, anders dan in zeer beperkte mate, om net het verschil te maken tussen wel of geen realisatie bij een zeer gewenst initiatief.

Verder is het goed om te evalueren of ontwikkelingen voldoen aan de doelstelling of dat bijstelling van dat beleid nodig is. Voorgesteld wordt om uiterlijk eind 2022 een eerste evaluatie op de hoofdlijnen uit te voeren.

In de begroting 2021 is aangegeven dat we in 2021 vier grote projecten in ontwikkeling willen nemen. Dat is SMART en meetbaar, maar dat zegt niets over de productie in kWh.

Gelet op het feit dat grote projecten als zon en wind een lange realisatie horizon hebben, gaat het hier vooral om doelstellingen op langere termijn. Ook moet de meetbaarheid van de productie door projecten en “zon op dak” nog ontwikkeld worden. Dat wordt nu in regionaal verband onderzocht.

9. Communicatie

Na de besluitvorming is voor het realiseren van projecten een goede communicatie voor draagvlak onder omwonenden een absolute voorwaarde. Daarbij wordt ook om actieve inzet van de initiatiefnemer gevraagd, waar we als gemeente ook op toe zullen zien. Uiteraard heeft de gemeente hierbij ook een rol bij, al was het maar in relatie met kerngericht werken.

10. Burgerparticipatie

In het voortraject zijn diverse gelegenheden geweest voor betrokkenheid en meedenken. Om te beginnen waren diverse stakeholders, zoals belangengroepen en lokale organisaties betrokken bij de ruimteateliers voor het RES concept. Recent zijn er digitale inwonersbijeenkomsten geweest en hebben inwoners hun denkbelden, meningen en suggesties gegeven over een aantal inrichtingsvragen, waaronder de 3 denkrichtingen.

Ook is door Jongerenraad Buren een Instagram-poll onder jongeren uitgezet.

11. Deregulering

Met dit voorstel is geen sprake van deregulering. Het is namelijk een nieuw beleidsterrein waarvoor ook nieuwe kaders worden gegeven.

12. Achtergrondinformatie

De gemeente is zich ervan bewust dat zonnevelden en windmolens grote impact hebben op de omgeving en op het landschap. Feddes/Olthof landschapsarchitecten heeft in het kader van de ontwikkeling van de RES een analyse gemaakt van de gebieden. Het gaat dan om de diverse waarden en functies van landschap, natuur en cultuurhistorie. Deze analyse ligt ten grondslag aan de denkrichtingen van de RES: langs de infrastructuur, in de kom en energieparks. Deze worden nu regionaal verder opgepakt en zijn in Buren de basis geweest voor de discussie over de zoekgebieden.

Voor de volledigheid een verwijzing naar het concept Regionale EnergieStrategie:
<https://www.resvierenland.nl/wp-content/uploads/Concept-RES-20200331.pdf>

Bijlagen:

- 1: Raadsbesluit
- 2: Beleidsplan zon en wind Buren

Inlichtingen bij:

Naam	K. van den Beemt
Team	Ruimte